

http://www.gothic.hu/gothic.html?http://www.gothic.hu/boszorkanykonyha_legyolo_galoca.html

LÉGYÖLŐ GALÓCA - Az "istenekkel való találkozás"

Ez a feltűnő piros kalapon fehér pettyekkel rendelkező gomba minden korban felkeltette az emberek érdeklődését. Mondák és mítoszok tárgya, ezekben az istenek vagy az ördög szövetségese. Azonosítják a halhatatlanság italával, a Szómával, vagy az istenek italával az ambróziával is összefüggésbe hozzák. Szibériától Amerikáig sámánok nélkülözhetetlen „étke”, egyes kultúrákban az ősökkel való kapcsolatfelvétel közvetítője. Ahol ez a gomba megterem, mindenhol szertartások kötődtek hozzá, mély tisztelet övezte hatalmas kultúrákban, az esetek többségében az erotikához és a termékenységhez fűződtek a hatása alatt megélt ünnepek.

A NÉV

Érdekes tudni, hogy a gombát papírra kenve légyölő anyagnak használták, innen ered a neve. Erdélyben napjainkig is gyakorlatban van ez a szokás. **Elnevezése** sokszínű: anyósgomba, bogárgomba, gébergomba, légygomba, légyölő galóca, légyölő gomba, mesegomba, pettyes gomba, pettygomba, pöttyösgomba, pöttyös úrgomba, piros légygomba, repülő galóca, táncgomba, vadgomba, varjúgomba. Latin neve *Amanita muscaria*.

RENDSZERTANI BESOROLÁS

Rend: Kalaposgombák (*Agaricales*)

Család: Galócafélék (*Amanitaceae*)

Nemzetség: (*Amanita*)

Faj: (*A. muscaria*)

SZÁRMAZÁS, ELTERJEDÉS, MORFOLÓGIA

Tulajdonságait tekintve a **kalap**: (6)-8-18-(20) cm, húsos, csak öregen vékonyodik el, gömb alakúból félgömb, majd sokáig domború, csak öregen kiterülő, felszíne sima, fényes, ragadós, széle bordás. Színe élénkpiros, skarlátpiros vagy narancspiros (túlevelű erdőben akár barnássárga), széle lehet világosabb, narancssárgás, felszínén apró, fehér, szabályosan elhelyezkedő, piramis alakú burokmaradványokkal. A jellegzetes fehér pettyeket az eső könnyen lemoshatja, illetve könnyen letörölhetők, ami felismerését nehezíti. **Lemezek**: sűrűek, szabadon állók, fehéresek, lehet halványsárga árnyalat, ált. fűrészés élűek. **Tönk**: (8)-10-20-(25) x (1)-2-2,5-(3) cm, robusztus, hengeres, üregesedő, alján fejlett gumóval, sima, a kalap alatt szemcsés, fehér. Gallér jól fejlett, hártyás, nem bordás, fehér, széle sárgás csipkézettséggel. Gumó felső részén a burok maradványai szabályos, körkörös, gyöngyszerű, fehér bibircsekből álló övet v. öveket alkot. **Hús**: kemény, fehér, nem színeződik, kalapbőr alatt narancssárga. Jellegzetes szaga és íze nincs, ellenben kellemetlen utóízt említenek fogyasztása után.

Termőhelye az erősen savanyú talajú lomb- és fenyőerdőkben van (pl. nyír, luc).

Augusztustól késő őszig kereshető. Ritkás erdőkben, ligetes vidékeken, mohos sziklák mellett csoportosan jelenik meg számos esetben. Magyarországon nem túl gyakori, a skandináv országokban olykor tömegesen terem. Az erdélyi hegyekben is sűrűn előfordul.

HATÓANYAGTARTALOM, HATÁS

Mérgező gomba, ami első látásra sejthető is. Az erdőben leszedett légyölő galóca kolint, acetilkolint, butyltrimethylammoniumot, szelént, vanádiumot, színezőanyagokat tartalmaz. Méreganyaga az iboténsav, muszkarin, muszkazon és a muszkaridin. Frissen pszichedelikus hatása gyenge, kiszárítva az iboténsav-tartalom csökken, és ekkor szabadul fel az erős hallucinogén tüneteket okozó muszcimol ami a központi idegrendszerre fejti ki hatását, a fehérje anyagcserét gátolja. Hatásmechanizmusát még kutatják, feltételezések szerint az agysejtek ingerület-átvitelébe avatkozik be. Első tünetei az elfogyasztástól számított 1/2-3 órán belül tapasztalható, kezdetben részegségrszerű tünetek, pupillatágulás, száraz torok és szaporább szívverés, majd gyomor és bélpanaszok valamint szédülés és rángatózás formájában jelentkezik. Említett velejárója a mozgáskényszer is. Úgy fél óra elteltével víziókkal és hallucinációkkal egybekötött kb. 2 órás alvásszerű állapotról számolnak be. A teljes élmény mintegy 6 órán át tart. Kis mennyiségben a májat károsítja, halált ritkán, sok termőtest (10 vagy több) elfogyasztásával okozhat. Hazánkban kevés halálesetről tudni. Élményként az ópiumhoz hasonlítják a pszichedelikus hatását, bár afrodisziákum-hatóanyagot nem sikerült belőle izolálni, az erotikus élmény fokozódásáról is több helyütt tesznek említést. E célú felhasználását pipába kendervirág és maszlaglevél keverékében ajánlják.

KULTÚRTÖRTÉNET, NÉPHIT

Lehetséges, hogy az ókori indiai szóma (Soma) - amit a Védák könyvében a halhatatlanság italának neveznek -, alkotórészül légyölő galóca szolgált. A Rig-Véda IX. könyve teljes egészében a Soma-nak van szentelve. "A legfontosabb elbeszéli a Szóma égi eredetét: egy egészen az égig röppenő sas közeledett, sebesen, mint a gondolat és betört az ércvárba. (VIII,100,8) A madár elragadta a növényt és a földre hozta. ... a Soma a Föld köldökén, a hegyekben terem. (X,82,31)" A hipotézisek szerint eme rejtélyes italban a szárított galócát ghível vagy tejjel dehidratálva kisajtolták.

A germán isten, Wotan/Odin tudást és örök ifjúságot hozó italának alapanyaga a, a viking harcosok némely hírhedt csoportjai a légyölő galóca főzetét itták harcba indulva, a legyőzhetetlenség és sérthetetlenség illúziójával a legfélelmetesebb ellenségként rettegtek nevüket.

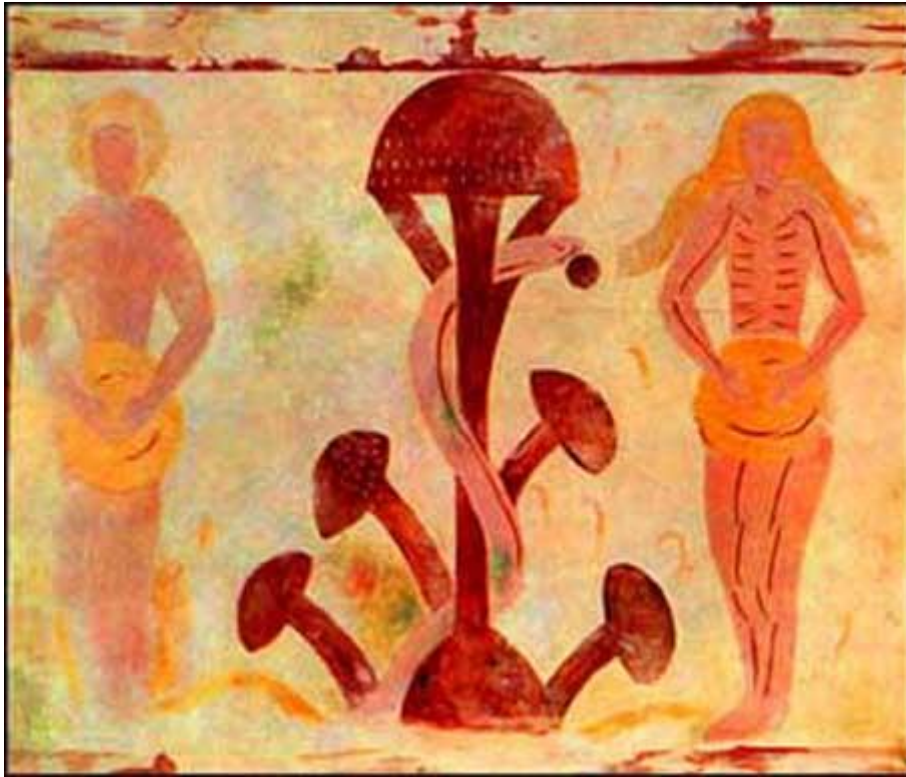
A görög dionüszoszi ünnepek nélkülözhetetlen velejárója volt – ahogy ezt egyre több lelet tanúsítja – az érzéki örömek fokozásában fontos szerepet játszott. Borba vegyítve fogyasztották, feltételezik, hogy alapanyagául szolgált a híres ambrózia-italnak is, más módon a borostyánból főzött sör mellé szolgálták Dionüszosz tiszteletére.

Hérodotosz is említi haoma-ivó szakákként a szkítákat, akik a haomának nevezett pszichedelikus italt fogyasztották, amit a légyölő galóca főzetéből állítottak elő.

A római császároknak is kedvelt növénye volt, számos kultúrában fogyasztása a gazdagok kiváltsága. Ahol szegények nem tudtak hozzájutni vagy megfizetni, a gombát fogyasztók vizeletét itták meg, mert az még tartalmazott hatóanyagokat. Ez jól szemlélteti értékét és becsben tartását. A Plaincourault-kápolna freskóján (13. sz.) a tudás fája zavarba ejtően hasonlít a légyölő galócahoz...

A szibériai sámánok hite szerint a piros és fehérbe öltözött varázsló az ünnepeken a sátor felső nyílásán érkezve, vállán a zsákjában hozta a kincset érő piros-fehér gombát. A szellemek világába vezető utat nyitotta meg transzba esve a hatásától. Ehhez 2-3-szor 7 galócát fogyasztottak (ették vagy füstjét beszívták), majd pár óra múlva tejjel hatástalanították a mérget. Profétikus, gyógyító üzeneteket közvetítettek az általa kiváltott állapotban. Az

ősmagyarok papjai, a táltosok az őshazában, vagyis Euráziában is honos légyölő és párdúc galóca fogyasztása révén estek révületbe. Érdekes adalék lehet a mikulás-mítoszhoz, hogy úgy tartják, a rénszarvasok Amanita Muscariát fogyasztva repítették magasba a piros-fehérbe öltözött Mikulás szánját.

Forrás:

Simon-Csapody: Kis növényhatározó

Christian Rätsch: A szerelem füveskertje

<http://biktop.saman.org.hu> - Sámán.hu

<http://www.terra.hu> - Terra magazin

<http://fu.web.elte.hu/drogeria/cikk/0207hvg19950429.html> - Fu.web.elte.hu

<http://antsz.hu/> - ÁNTSZ

Szelevényi Gellért